

Työpajatoiminnan käsitteet

Tähän tiedostoon on nostettu Työpajatoiminnan laatukriteeristö ja käsitteet -julkaisussa määritellyt työpajatoiminnan käsitteet. Käsitteet on ryhmitelty kolmeen kategoriaan: ydinkäsitteet, avainkäsitteet ja muut toimintaan liittyvät käsitteet.

Ydinkäsitteet

Työpaja. Työpaja on valmennusyhteisö, jonka tavoitteena on vahvistaa hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta ja työtä.

Työpajatoiminta. Työpajatoiminnassa vahvistetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten koulutus- ja työelämävalmiuksia. Toiminnan tarkoituksena on ihmisen sosiaalinen vahvistaminen. Työpajatoiminta perustuu ammattitaitoiseen valmennukseen, yhteisöllisyyteen, osallisuuteen ja tekemällä oppimiseen. Työpajatoiminta on monialaista ja toimii nuorisotyön, työllisyyspalveluiden, koulutuspalveluiden ja sosiaalipalveluiden yhdyspinnoilla.

Nuorten työpajatoiminta. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on nuorten kasvu, itsenäistyminen, osallisuus, yhteisöllisyys ja niihin liittyvä tietojen ja taitojen oppiminen. Nuorten työpajatoiminta antaa nuorelle varhaista tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti. Nuorisotyöllinen työote on nuorten työpajatoiminnan keskeisin tunnuspiirre.

Työpajatoiminnassa nuori valmentautuu työn ja tekemällä oppimisen menetelmien ja yksilöllisen valmennuksen avulla. Valmennuksen tavoitteena on työ- ja opiskeluvalmiuksien ja elämänhallintataitojen paraneminen. Työpajajakson tavoitteet ja valmennuksen menetelmät ja sisällöt määritellään aina yksilöllisesti nuoren tarpeiden pohjalta. Nuorella itsellään on keskeinen asema tavoitteiden asettamisessa ja työpajajaksoa koskevan suunnitelman laatimisessa. Työpajatoiminta valmentaa nuorta kohti koulutusta ja työtä.

Valmennus ja työpajavalmennus. Valmennus työpajalla on tavoitteellista, valmentautujan tarpeiden mukaista tukemista sekä taitojen ja osaamisen kehittämistä. Valmennusta voi toteuttaa työ-, yksilö- ja ryhmävalmennuksena.

Sosiaalinen vahvistaminen. Sosiaalinen vahvistaminen on sosiaalisen toimintakyvyn, arjen asioiden hallinnan, opiskelu- ja työelämävalmiuksien sekä elämänhallinnan parantamista. Se on ihmisen keskeisten elämäntaitojen vahvistamista. Tavoitteena on parantaa yksilön kykyä toimia ja selviytyä sosiaalisissa tilanteissa sekä olla osallinen yhteisöissä. Tähän tarvitaan itsetuntemusta, käsitystä omista vahvuuksista ja osaamisesta. Sosiaalinen vahvistaminen edistää ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja selviytyä erilaisista elämäntilanteista, tarvittaessa apua vastaanottaen.

Avainkäsitteet

Työvalmennus. Työvalmennuksella kasvatetaan ammatillista osaamista ja vahvistetaan yleisiä työelämä- ja työyhteisötaitoja. Työvalmennuksessa autetaan valmentautujaa havaitsemaan taitojaan ja edistymistään sekä tunnistetaan toiminnassa kertyvää osaamista.

Yksilövalmennus. Yksilövalmennus on kokonaisvaltaista arjenhallinnan ja toimintakyvyn vahvistamista sekä tukea jatkopolun löytämiseen. Yksilövalmennusta järjestetään sekä

henkilökohtaisena että ryhmämuotoisena.

Ryhmävalmennus. Ryhmävalmennuksella vahvistetaan valmentautujien sosiaalisia taitoja ja kykyä toimia ryhmässä toiminnallisin menetelmin. Ryhmävalmennuksessa käsitellään yksilövalmennuksen sisältämiä teemoja ryhmässä.

Työhönvalmennus/seinätön valmennus. Työhönvalmennus tukee valmentautujaa avoimille työmarkkinoille työllistymisessä ja työssäkäynnissä sekä tukee työnantajaa työllistymisprosessissa ja työsuhteen aikana. Seinätön valmennus on työpaikoissa toteutuva tekemällä oppimisen prosessi, jota työpajan työhönvalmentaja tukee yhteistyössä työnantajan tai työpaikkaohjaajan kanssa. Seinätön valmennus käsitettävä voi käyttää monenlaisesta valmennuksesta. Se voi tarkoittaa esimerkiksi työhönvalmennusta tai paikkaan sitomatonta toimintaa.

Verkko- ja etävalmennus. Verkko- ja etävalmennuksella tarkoitetaan digitaalisilla alustoilla tapahtuvaa yksilö- tai ryhmävalmennusta. Etävalmennus työpajalla on tavoitteellista ja lähtökohtana on yksilön tarpeiden huomioiminen ja taitojen kehittäminen elämänhallinnan vahvistamiseksi.

Starttivalmennus. Starttivalmennus on arjenhallinnan vahvistumiseen keskittyvää työpajojen matalan kynnyksen toimintaa. Starttivalmennus tukee valmentautujaa kokonaisvaltaisesti ja vahvistaa yhteistyötä tarvittavien monialaisten palveluiden kanssa. Starttivalmennuksesta edetään usein työpajan muihin palveluihin.

Osaamisen tunnistaminen. Osaamisen tunnistamisessa työpajalla kertynyttä valmentautujan osaamista verrataan valitun tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Ammatillisen perustutkinnon arviointikriteerit auttavat osaamisen tunnistamisessa. Tunnistettu osaaminen voidaan dokumentoida osaamistodistukseen, jonka työpaja laatii valmentautujalle pajajakson päätteeksi.

Osaamisen tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa koulutuksen järjestäjä arvioi aiemmin hankitun osaamisen suhteessa tutkintovaatimuksiin. Osaamisen tunnustamisen voi tehdä ainoastaan koulutuksen järjestäjä lainsäädännön määrittämällä tavalla. Mikäli koulutuksen järjestäjä tunnustaa aiemmin hankitun osaamisen, henkilö saa osaamistaan vastaavan tutkintosuorituksen tai -todistuksen. Osaamista voidaan tunnustaa myös tutkinnon osittain tai niitä pienempinä kokonaisuuksina.

Opinnollistaminen. Työpajatoiminnan opinnollistamisella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka sisältää työpajan oppimisympäristön tunnistamisen, valmentautujille kertyvän osaamisen tunnistamisen ja osaamisen osoittamisen näytöin. Työpajalla tunnistettu osaaminen tuodaan näkyväksi joko osaamistodistuksilla tai järjestämällä näyttö pajan tarjoamien työtehtävien puitteissa.

Oppimisympäristö. Oppimisympäristö muodostuu oppimisen fyysisistä, sosiaalisista, teknologisista, paikallisista ja didaktisista ominaisuuksista, puitteista ja edellytyksistä (Manninen et al., 2007). Oppimisympäristöissä korostuu nykyään osallistujien aktiivisuus, oppimisen ongelmakeskeisyys ja vuorovaikutteisuus, toimintakeskeisyys oppimisen ohjaus, kokonaisvaltaisuus, emotionaalisuus sekä suora vuorovaikutus työelämän kanssa. Oppimisympäristöinä työpajat ovat sosiaalisesti vahvistavia, toiminnallisia ja moniammatillisia. Kokonaisvaltainen lähestymistapa mahdollistaa sekä valmentautujien geneeristen että ammatillisten taitojen syntymisen ja vahvistumisen.

Työpajapedagogiikka. Työpajapedagogiikka on joustavissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa, yksilöllisten edellytysten mukaista, tekemällä oppimista painottavaa, yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta.

Muut toimintaan liittyvät käsitteet

Yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys tarkoittaa kokemusta, joka syntyy sujuvasta yhdessä tekemisestä ja toimimisesta. Se koostuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta ja tekemisestä, henkilökohtaisesti merkittävistä sosiaalisista suhteista, luottamuksesta, arvostuksesta, yhteenkuuluvuudesta sekä itsensä tärkeäksi kokemisesta ja vertaistuesta.

Osallisuus. Osallisuus on tunne, joka syntyy, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin. Se on vaikuttamista oman elämänsä kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja joihinkin yhteisiin asioihin. Osallisuus ilmenee esimerkiksi luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena ja mahdollisuutena vaikuttaa omassa valmennusyhteisössään.

Toiminnallisuus. Toiminnallisuus tarkoittaa toiminnallisia menetelmiä valmennuksessa, kuten esimerkiksi taidelähtöisiä menetelmiä, erilaisia sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoituksia, luontoelämyksiä. Toiminnallisuus on työpajatoiminnan keskiössä.

Dialogisuus. Dialogisuus tarkoittaa vuorovaikutusta, jossa valmentajat ja valmentautajat ovat tasa-arvoisia, dialogi rakentuu toisten näkökulmien aktiiviselle ja myötäeläville kuuntelulle ja ovat valmiita omien taustaoletustensa tarkasteluun ja kyseenalaistamiseen. Työpajoilla dialogisuus on valmennuksessa keskeinen työorientaatio. Valmentautujien yksilöllinen kohtaaminen ja kuulluksi tuleminen kuvastavat näitä vuorovaikutuksen menetelmiä.

Toimintakyky. Hyvä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky ja niitä tukeva ympäristö auttavat ihmisiä voimaan hyvin, löytämään paikkansa yhteiskunnassa, jaksamaan työelämässä sekä selviytymään arjesta itsenäisesti.

Kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelua, jonka tavoitteena on vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä. Palvelua toteutetaan yhdessä TE-hallinnon kanssa.

Sosiaalinen kuntoutus. Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalipalvelu, jossa sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä. (Laki 1301/2014, 17 §)

Työkokeilu. Työkokeilulla voi selvittää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja sekä mahdollisuuksia ja tuentarpeita työmarkkinoille palaamisessa.

Välityömarkkinat. Välityömarkkinat koostuvat palveluista, joilla vahvistetaan työ- ja toimintakykyä ja edistetään työllistymistä. Tavoitteena on ihmisten voimavarojen kasvattaminen sekä osaamisen ja ammattitaidon lisääminen. Välityömarkkinat toimivat matalan kynnyksen väylänä kohti avoimia työmarkkinoita.